

آشنایی با بازار ایتالیا

آشنایی با بازارهای جهانی

۲۶

چارچوب حقوقی تجارت خارجی ایتالیا (باتأکید بر روابط با ایران)

● تهیه و تنظیم: رضا پاکدامن

۱- مقدمه

کشور ایتالیا با جمعیت بالغ بر ۵۷/۲ میلیون نفر و مساحت ۳۰۱،۳۲۳ کیلومتر مربع در جنوب قاره اروپا واقع شده است. به استثنای شبه جزیره‌ای که بخش اعظم خاک این کشور را تشکیل می‌دهد، تعدادی جزیره که اصلی‌ترین آنها جزایر سیسیل و ساردینیا می‌باشند، جزو این کشور محسوب می‌گردند. این کشور از طریق زمینی با فرانسه، سوئیس، اسلوانی و اتریش هم‌مرز است. بیش از نود درصد مردم این کشور پیرو مذهب کلیسای کاتولیک رم هستند. این کشور دارای آب‌وهوای معتدل مدیترانه‌ای است.

نظام حکومتی ایتالیا جمهوری است. قانون اساسی فعلی ایتالیا که از اول ژانویه ۱۹۴۸ لازم‌الاجرا گردیده، از دو بخش تشکیل یافته است:

بخش اول به حقوق مدنی، امور اجتماعی، اقتصادی و سیاسی و بخش دوم به تعیین ارکان حکومت (دولت، پارلمان و دستگاه قضایی) می‌پردازد.

طبق قانون اساسی ایتالیا، رئیس‌جمهور، رئیس حکومت محسوب می‌شود. نخست‌وزیر توسط رئیس‌جمهور و وزرا توسط نخست‌وزیر تعیین می‌گردند.

نخست‌وزیر و وزرا، شورای وزیران را تشکیل می‌دهند.

۱- وزیر امور خارجه

۲- وزیر کشور

۳- وزیر دادگستری

۴- وزیر خزانه‌داری و بودجه

۵- وزیر مالیه

۶- وزیر دفاع

۷- وزیر آموزش و تحقیقات

۸- وزیر امور عمومی

۹- وزیر کشاورزی

۱۰- وزیر حمل و نقل

۱۱- وزیر پست و ارتباطات

۱۲- وزیر صنعت و جهانگردی

۱۳- وزیر اشتغال و رفاه اجتماعی

۱۴- وزیر تجارت خارجی

۱۵- وزیر میراث فرهنگی و ورزش

۱۶- وزیر بهداشت

۱۷- وزیر محیط زیست

۱۸- وزیر مشاور در امور اجتماعی و خانواده

۱۹- وزیر مشاور در فرصت‌های برابر

۲۰- وزیر مشاور در مدیریت عمومی و امور مناطق

رکن قانون‌گذاری ایتالیا از دو شاخه مجمع نمایندگان

(Camera del Deputati) و سنای جمهوری (Senato)

تشکیل گردیده است.

مجمع نمایندگان دارای ۶۳۰ عضو و سنای جمهوری دارای

۳۱۵ عضو می‌باشد. علی‌رغم تغییرات پیاپی دولت‌ها با گرایش‌ات

سیاسی متفاوت در این کشور، سیاست خارجی آن طی چند دهه

گذشته همواره روند معتدلی را اتخاذ کرده و با اکثر کشورهای جهان

دارای روابط عادی بوده است.

همکاری دو کشور در توسعه فعالیت‌های مجتمع فولاد مبارکه در بخش دیگری از یادداشت تفاهم مزبور مورد توافق قرار گرفته است.

همچنین طرفین به منظور توسعه روابط اقتصادی بین دو کشور بر تنظیم موافقتنامه‌های «تشویق و حمایت از سرمایه‌گذاری» و «اجتناب از اخذ مالیات مضاعف» توافق کرده‌اند.

قبل از برگزاری اجلاس کمیسیون مشترک اقتصادی دو کشور، وزیر محترم صنایع کشور ما نیز اواخر تیرماه ۱۳۷۷ به کشور ایتالیا سفر کرده بود و طی آن ضمن بازدید از صنایع بزرگ این کشور، اراده سیاسی دولت ایتالیا برای گسترش همکاری‌های اقتصادی و صنعتی با ایران اعلام گردیده بود.

طی ماه‌های آخر سال جاری، آقای ناطق نوری رییس محترم مجلس شورای اسلامی و آقای خرازی وزیر امور خارجه با سفر به ایتالیا با مقامات این کشور برای توسعه روابط مذاکره کردند.

سفر ریاست محترم جمهوری اسلامی ایران به ایتالیا طی اسفند ۱۳۷۷ نقطه عطفی در گسترش روابط همه‌جانبه بین دو کشور خواهد بود. تجارت بین دو کشور نیز می‌تواند تحت این فضای مساعد سیاسی از هر دو جنبه کمی و کیفی دچار تحول چشمگیری گردد. بر همین اساس این مطالعه سعی دارد چارچوب کلی حقوقی حاکم بر تجارت خارجی ایتالیا را به علاقه‌مندان تجارت با این کشور معرفی کند.

۲- شیوه‌های فعالیت تجاری در ایتالیا

طبق قوانین ایتالیا، فعالیت تجاری به دو گروه اصلی، فعالیت با مالکیت فردی و فعالیت در قالب شرکت تقسیم می‌گردد. فعالیت در قالب شرکت نیز به انواع مختلف امکان‌پذیر است. در بعضی از انواع شرکت‌ها، مشارکت‌کنندگان دارای مسئولیت نامحدود و بعضی دیگر دارای مسئولیت محدود هستند. اکثر خارجی‌ان ترجیح می‌دهند در شرکت‌های با مسئولیت محدود مشارکت داشته باشند. اصلی‌ترین انواع شرکت‌های با مسئولیت محدود در ایتالیا عبارتند از:

الف) شرکت سهامی (S.P.A)

در این نوع شرکت، میزان مسئولیت سهامداران محدود به میزان سهم سرمایه پذیره‌نویسی شده توسط آنهاست. حداقل

- 1- Istituto Nazionale per il Commercio Estero (ICE)
- 2- Sezione Speciale per L'Assicurazione del Credito all'Esportazione (SACE)
- ۳- ابرار اقتصادی، ۷۷/۵/۳.
- ۴- متن کامل یادداشت تفاهم در ضمیمه این گزارش درج گردیده است.
- ۵- اطلاعات، ۷۷/۱۰/۲۷.
- 6- Società
- 7- Società per Azioni (S.P.A)

این کشور در زمینه تجارت بین‌الملل فعال بوده و در این رابطه با بسیاری از کشورهای جهان از جمله جمهوری اسلامی ایران دارای سابقه طولانی روابط اقتصادی است.

بعد از پیروزی انقلاب اسلامی، کشور ایتالیا یکی از طرف‌های تجاری کشور ما محسوب گردیده است. لیکن تحت تأثیر روابط سرد ایران و بعضی از کشورهای اتحادیه اروپایی، روابط ایران با ایتالیا طی چند سال گذشته در سطح پایینی قرار گرفت. ولی ایتالیا اولین کشور عضو اتحادیه اروپایی بود که در عادی‌سازی روابط با کشور ما گام‌های عملی برداشت. پیرو مذاکره و زرای امور خارجه دو کشور در اوایل سال ۱۹۹۸ میلادی در سویس، وزرای امور خارجه دو کشور با سفر به ایران و ایتالیا با مقامات کشورهای یکدیگر مذاکره کردند.

سفر «لوچانو ویولانت» رییس مجلس نمایندگان ایتالیا به ایران که مقام دوم حکومتی در کشور ایتالیا محسوب می‌گردد، سطح روابط دو کشور را افزایش داد.

با توجه به ارزیابی مثبت طرفین از مذاکرات صورت گرفته، «رومانو پرودی» نخست‌وزیر وقت ایتالیا در اوایل تابستان سال جاری به ایران سفر کرد. مهمترین مسایل مورد مذاکره در سفر ایشان، طرح اسکله‌سازی بندرعباس و تعیین تکلیف قرارداد فروش چرخبال‌های ایتالیایی به ایران بود. در جریان سفر نخست‌وزیر ایتالیا به ایران در مورد فعال‌سازی کمیسیون مشترک دو کشور نیز تصمیم گرفته شد کمیسیون همکاری‌های مشترک دو کشور بعد از حدود ۸ سال وقفه، سومین اجلاس خود را در اوایل مرداد سال جاری برگزار کرد.

ریاست هیأت ایرانی را آقای جهانگیری وزیر معادن و فلزات و ریاست هیأت ایتالیایی را آقای «فاتوتزی» وزیر تجارت خارجی ایتالیا به عهده داشت. در هیأت ایتالیایی همچنین آقای پروفنور «فابرتیزیو اویندا» رییس مؤسسه ملی تجارت خارجی ایتالیا «ایچه» نیز حضور داشت.

در خاتمه اجلاس مزبور یادداشت تفاهم بین دو کشور به امضا رسید. محور اصلی سند مزبور، پایان دادن به اختلافات مالی، رایه مجدد بیمه‌های اعتباری آژانس بیمه اعتبارات صادرات ایتالیا (ساجه) و توسعه روابط تجاری و اقتصادی بین دو کشور بود.

در بخشی از سند مزبور به توسعه صادرات غیرنفتی ایران به ایتالیا، همچنین صادرات ماشین‌آلات ایتالیایی دارای کاربرد در فعالیت‌های صنعتی و تولیدی به ایران مورد تأکید قرار گرفته است. محور دیگر سند مزبور به افزایش همکاری بین صنایع کوچک و متوسط دو کشور استوار است. مهمترین صنایع مورد توجه در این رابطه عبارتند از:

لوازم برقی خانگی، کمپرسورسازی، بسته‌بندی، چرم‌سازی، سنگ‌های تزئینی، منسوجات، محصولات غذایی و کشاورزی، الکترونیک و غیره.

صندوق "ENASARCO Fund" تشکیل شده است که به موجب آنها در طول مدت اجرای نمایندگی، اصیل باید مبلغی را به صندوق مزبور برای بیمه عامل برای مواردی از جمله بیماری و از کارافتادگی پرداخت کند.

همچنین صندوقی برای پرداخت غرامت پایان قرارداد به نام (FIRR) در ایتالیا فعال است.

ه) قرارداد توزیع

طبق قانون مدنی ایتالیا، قرارداد توزیع از قرارداد نمایندگی تفکیک گردیده‌اند. اختلاف اصلی این دو در نحوه مالکیت است. در قرارداد توزیع، مالکیت کالا به توزیع‌کننده منتقل می‌گردد، در صورتی که در مورد قرارداد نمایندگی این چنین نیست.

۳- مقررات مالیاتی ایتالیا

ایتالیا دارای دو سیستم مالیات‌های مستقیم و غیرمستقیم است. مالیات‌های مستقیم عبارتند از:

الف) مالیات بر درآمد افراد

ب) مالیات بر درآمد اشخاص حقوقی

پ) مالیات بر درآمد وضع شده توسط دولت به منظور توزیع بین تشکیلات دولتی محلی.

در حال حاضر قانون حاکم بر مالیات‌های مستقیم تابع «متن تلفیقی» لازم‌الاجرا شده از اول ژانویه ۱۹۸۸ می‌باشد. سند مزبور در چند نوبت مورد تجدیدنظر قرار گرفته است.

یکی از انواع مالیات‌های غیرمستقیم، مالیات بر ارزش افزوده (VAT) است که بر مبادلات کالا و خدمات از یک فروشنده حرفه‌ای همچنین از واردکننده کالاها اخذ می‌شود.

خریدار مبلغ مالیات را به فروشنده پرداخت کرده و توسط فروشنده تحویل مقامات مالیاتی می‌گردد. بعضی از فعالیت‌های تجاری از پرداخت مالیات بر ارزش افزوده معاف گردیده‌اند. از جمله شرکت‌های بیمه، بانک‌ها و صادرات. صادرکننده‌ای که بابت کالا یا خدمت صادر شده، قبلاً این نوع مالیات را پرداخته است، می‌تواند آن را مطالبه کند.

نرخ جاری مالیات بر ارزش افزوده کالاهای معمولی ۱۹ درصد است. برای بعضی از کالاهای خاص این نرخ تا میزان ۴ درصد کاهش یافته و در مورد کالاهای لوکس از جمله فرش تا ۳۸ درصد افزایش یافته است.

سرمایه تأسیس این نوع شرکت ۲۰۰ میلیون لیر است. کلیه این رقم باید پذیره‌نویسی گردد. لیکن هنگام تأسیس شرکت، تسلیم دوسوم از مبلغ مزبور کافی خواهد بود. بقیه مبلغ پذیره‌نویسی شده باید با درخواست هیأت‌مدیره پرداخت گردد.

حداقل سهامداران لازم برای تشکیل این نوع شرکت دو نفر است. اسناد مربوط به تشکیل شرکت باید به منظور بررسی، ظرف ۳۰ روز تحویل قسمت ثبت تجاری دادگاه حوزه قضایی مقر قانونی شرکت گردد. اداره شرکت توسط یک مدیر منتخب توسط سهامداران با هیأت‌مدیران امکان‌پذیر است. مدیر یا مدیران شرکت سهامی می‌توانند از اتباع خارجی انتخاب گردند. طبق قانون هر شرکت باید بین ۳ تا ۵ حسابرس منصوب سهامداران برای نظارت بر امور مالی شرکت و حفظ منافع سهامداران دارا باشد.

ب) شرکت با مسئولیت محدود (S.R.L.)^۲

حداقل سرمایه مجاز برای تشکیل شرکت با مسئولیت محدود، ۲۰ میلیون لیر است. سرمایه هر شریک در این نوع شرکت نه به صورت برگ سهام، بلکه با درج در دفاتر شرکت مشخص می‌شود.

نظر به این که ماهیت این نوع شرکت‌ها، همکاری عده‌ای معدود و با شناخت کافی از یکدیگر است، بعضی از مقررات شرکت‌های سهامی در مورد آنها اعمال نمی‌گردد. از جمله چنانچه سرمایه شرکت با مسئولیت محدود کمتر از ۲۰۰ میلیون لیر و با تعداد معدودی کارمند باشد، شرکت مزبور نیاز به انتصاب حسابرس نخواهد داشت. مدیریت این گونه شرکت‌ها توسط اتباع خارجی نیز پذیرفته شده است.

ج) سرمایه‌گذاری مشترک

در قانون مدنی ایتالیا، هیچ‌گونه اشاره‌ای به قراردادهای سرمایه‌گذاری مشترک نشده است، ولی طرف‌های تجاری می‌توانند در قالب شرکت، کنسرسیوم و یا سایر اشکال قراردادها، سرمایه‌گذاری مشترک تشکیل دهند.

د) نمایندگی تجاری

عاملین تجاری به موجب مقررات ایتالیا تحت حمایت می‌باشند. آنها می‌توانند به صورت مستقل (افراد خودکارفرما) یا از طرف اصیل فعالیت کنند.

مواد ۱۷۴۲ الی ۱۷۵۳ قانون مدنی ایتالیا، قواعد کلی مربوط به روابط نمایندگی را ترسیم کرده است. قانون شماره ۲۰۴ مورخ ۳ مه ۱۹۸۵ این کشور نیز مکمل قواعد فوق در رابطه با نمایندگی‌های تجاری که عامل (Agent) محسوب نمی‌گردد، گردیده است.

طبق تصویب‌نامه شماره ۷۵۶ مورخ ۱۹۷۱ ریاست جمهوری و قانون شماره ۱۲ مورخ ۱۹۷۳ صندوق بیمه عاملین به نام

1- Amministratore

2- Consiglio d'amministrazione

3- Sindaci

4- Società a Responsibilita Limitata (S.R.L)

5- Albert, H., Kritzer (ed.) International Contract Manual, (Deventer: Kluwer Law and Taxation Publishers, 1993)

6- Testo Unico

باید به ادارات گمرکی، ادارات پست یا بانکها تسلیم گردد. در مورد نقل و انتقال ارز از طریق پست، اظهارنامه باید ظرف ۴۸ ساعت بعد از وصول حواله پستی یا بعد از ارسال حواله به بانکهای مجاز، ادارات گمرک یا ادارات پست تسلیم گردد. طبق مصوبه ریاست جمهوری به شماره ۱۴۸ مورخ ۱۹۸۸ و قانون شماره ۳۲۲ مورخ ۱۹۸۹، اداره ارز ایتالیا (UIC) در بانک ایتالیا که بانک مرکزی این کشور محسوب می‌گردد، مسؤول گردآوری آمار مربوط به مبادلات ارزی با خارج از کشور می‌باشد. آمار مزبور تحت عنوان «اعلام آمار معاملات خارجی (CVS)» توسط مراکز مجاز (از جمله بانکها، ادارات پست و ادارات گمرک) گردآوری و به اداره ارز ایتالیا ارسال می‌شود. طبق قوانین جاری بانکداری ایتالیا، از جمله قانون شماره ۴۸۱ مورخ ۱۹۹۲ و قانون شماره ۳۸۵ مورخ ۱۹۹۳، طبقه‌بندی سابق بین بانکهای پذیرنده، منابع مالی کوتاه‌مدت (مؤسسات اعتباری) و بانکهای پذیرنده منابع مالی میان‌مدت و درازمدت (مؤسسات اعتباری ویژه) از بین رفته است و از سال ۱۹۹۴، مؤسسات اعتباری به بانک تبدیل گردیده‌اند.

اتباع خارجی همچون ایتالیایی‌ها اجازه افتتاح حسابهای بانکی به دو صورت لیترا ایتالیا یا ارزهای محلی خارجی به نام شخص حقیقی یا شخص حقوقی هستند. در چارچوب مصوبات شورای امنیت سازمان ملل متحد، در رابطه با پرداخت‌های خارجی مربوط به کشورهای عراق و لیبی و جنبش یونیتا در آنگولا، محدودیت‌هایی در ایتالیا اعمال می‌گردد. لیکن در مورد سایر کشورهای جهان هیچ‌گونه محدودیتی در این زمینه وجود ندارد.

ادامه دارد...

- 1- Imposta sul Valore Aggiunto (IVA)
- 2- ICE, Italy: An Exporter's Guide, (Roma: Italian Institute for Foreign Trade (ICE), 1992.
- 3- Registration Tax
- 4- Entry Tax
- 5- I.M.F., Exchange Arrangement and Exchange Restrictions, 1998.
- ۶- رضا پاکدامن، «یورو و مقررات بانکی اتحادیه اروپایی»، ابرار اقتصادی، ۲۶/۱۰ | ۲۷ | ۲۷/۱۰.
- 7- Banca d'Italia
- 8- Italian Foreign Exchange Office (Ufficio Italiano dei Cambi (UIC)
- 9- I.M.F., Exchange Arrangement and Exchange Restrictions, 1998.
- 10- UIC, Statistical Bulletin Balance of Payment Analytical Statistics, March 1998.
- 11- Comunicazione Valuntaria Statistica (CVS)
- 12- I.M.F., op.cit, p. 464.

در زبان ایتالیایی، مالیات بر ارزش افزوده با علامت اختصاری "IVA" مشخص می‌شود. نوع دیگر مالیات‌های رایج در ایتالیا، مالیات ثبت نام دارد. انواع مختلفی از قراردادهای، از جمله قراردادهای خرید و اجاره، همچنین تصمیمات قضایی الزام به پرداخت مبلغی یا الزام به انتقال مالکیت مال غیرمنقول مشمول مالیات ثبت می‌گردند. نرخ این نوع مالیات به نوع معامله بستگی دارد.

در بعضی از مواقع با انجام یک قرارداد در خارج از ایتالیا، آن را می‌توان از شمول مالیات بر ثبت خارج ساخت. البته این مقررات شامل حال قراردادهای مربوط به اموال غیرمنقول مستقر در ایتالیا نمی‌گردد. به موجب مصوبه قانونی شماره ۴۷ مورخ ۱۹۷۴، نوعی مالیات به نام «مالیات ورود» در مورد کلیه کالاهای وارده به بنادر و فرودگاه‌های ایتالیا، اعم از وارداتی یا صادراتی تعلق می‌گیرد. از ۲۹ سپتامبر ۱۹۹۷، واردات سکه طلا به ایتالیا مشمول ۲۰ درصد مالیات بر ارزش افزوده (VAT) گردیده است.

۸- مقررات ارزی ایتالیا

کشور ایتالیا در چارچوب تعهداتش در قبال معاهدات بین‌المللی از جمله در ارتباط با سازمان جهانی تجارت (WTO) و نظام واحد پولی اتحادیه اروپایی، از نظام تک‌نرخ در تبدیل ارزها پیروی می‌کند. همچنین در همین راستا، در حال حاضر آزادسازی مقررات ارزی در دستور کار دولت این کشور بوده است.

در حال حاضر هیچ‌گونه مالیات یا یارانه‌ای به نرخ‌های تبدیل ارزها در این کشور تعلق نمی‌گیرد. به‌طور کلی، مقررات ارزی ایتالیا به دو گروه با کشورهای عضو اتحادیه اروپایی (در چارچوب یورو) و با سایر کشورها تقسیم می‌گردد. ایتالیا دارای حسابهای تسویه با کشورهای کرواسی و اسلونی است. این حسابها برای تجارت بین مناطق مرزی ایتالیا با این دو کشور مورد استفاده قرار می‌گیرد و غیرقابل انتقال است.

اتباع ایتالیا اجازه دارند که آزادانه از طریق نهاد رسمی واسطه (بانک ایتالیا، بانکهای مجاز، اداره پست) یا مستقیماً از طریق حسابهای خارجی یا از طریق تهاتر بدهکاری با بستانکاری معاملات ارزی صورت دهند. در مورد معاملات ارزی بیش از ۲۰ میلیون لیر ایتالیا، کارگزاران این معاملات باید به منظور ثبت آماری، اطلاعات مربوط را در فرم مخصوصی درج و به اداره ارز ایتالیا (UIC) انعکاس دهند.

در رابطه با ورود و خروج ارزهای خارجی یا لیر ایتالیا از خارج از کشورهای اتحادیه اروپایی توسط اتباع ایتالیا و خارجیانی هیچ‌گونه محدودیتی وجود ندارد. لیکن ورود یا خروج مبالغی با بیش از ۲۰ میلیون لیر ایتالیا مستلزم تکمیل فرمهای مخصوص و ارائه آن به دفاتر گمرک در مرزها می‌باشد.

در مورد نقل و انتقالات ارزی با کشورهای اتحادیه اروپایی، اظهارنامه مزبور ظرف ۴۸ ساعت از ورود به ایتالیا یا خروج از آن،